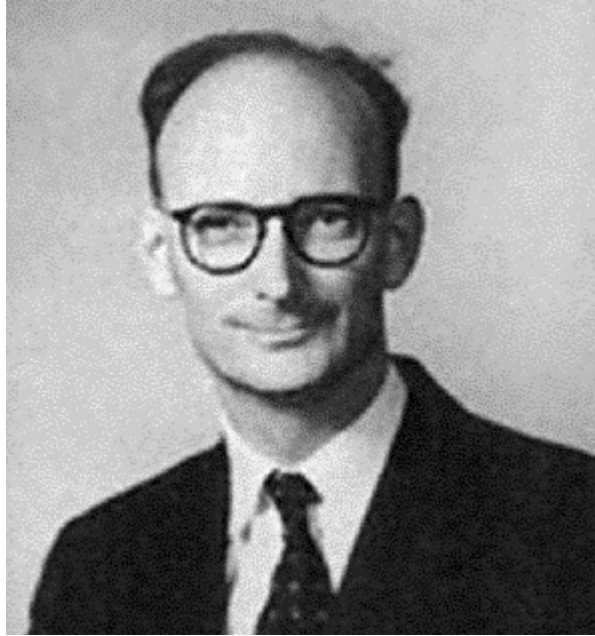

TEMA 13
ACTES DE PARLA
(J. L. Prades)

- Tema
- Exercicis
- Lectura
- Referències
 - Bibliografia
 - Llocs web

TEMA 13

ACTES DE PARLA

J. L. Prades

13.1. Descriure, Parlar i Actuar

Al llarg de la història de la filosofia hi ha hagut una tendència recurrent a pensar que la funció bàsica del llenguatge és la de descriure el món. Per suposat, tothom accepta que quan descrivim com són les coses podem tractar de satisfer moltes altres finalitats. Després de tot, sembla perfectament possible tractar de provocar una creença amb una finalitat *afegida*. Si dic, per exemple, 'fa massa fred' al meu company d'habitació, puc tenir la intenció d'aconseguir que tanqui la finestra. Però, en principi, podria defensar-se que descriu un fet (que fa fred) i que el descriu amb la intenció afegida que el meu company d'habitació dedueixi que desitja que tanqui la finestra. I confio que la seva bonhomia li farà tancar-la. Una manera d'interpretar aquest cas és dir que, en ell, el llenguatge és encara emprat com a un mer instrument de descripció del món. L'empro, però, amb certes finalitats. Però aquestes finalitats no intervenen essencialment en el que faig en tant que parlant. Utilitzo el llenguatge per aconseguir un objectiu. Però aquest objectiu no té res a veure amb el que signifiqui, o vull dir. Segons aquesta concepció tradicional, el que signifiqui o vull dir està vinculat només al fet que descriu certs fets i, com a molt, a la intenció de provocar certes creences sobre com és el món en el meu interlocutor.

Sembla que l'anterior descripció no fa justícia a un cas ben ordinari. Un cas en què podríem dir que li he *demanat* que tanquem la finestra. No és difícil introduir en la història més elements que farien ben natural aquesta interpretació dels fets. Per exemple, quan jo i el meu company acabem de parlar sobre els efectes del fred en la meua salut i hem reparat que la finestra és oberta. Hi ha alguna diferència important respecte a la situació descrita anteriorment? Bàsicament, quan tenim la intuïció que aconseguixo demanar, hem d'introduir alguna mena de supòsit sobre les intencions amb què parlo i sobre el tipus de coneixement mutu d'aquestes intencions que tinc dret a suposar que el context determina. Entre altres coses, la situació hauria de ser tal que fos evident que, en dir el que dic, expresso la meua intenció d'aconseguir que algú dels dos tanqui la finestra i que tracto que l'altre reconegui que faig l'enunciat amb aquesta intenció. Siguin quins siguin els detalls de l'anàlisi, no és difícil imaginar el cas en què tenim la tendència a dir que jo li he *demanat* que tanquem la finestra. La intenció de produir aquest resultat no és una intenció *afegida* al meu demanar. I, en contra de la concepció segons la qual la funció única del llenguatge és descriure el món, sembla que el meu demanar ha de satisfer uns requeriments constitutius que no poden ser reduïts als que governen la mera descripció.

La idea que hi ha actes de parla que no són descripcions resulta més plausible encara en el cas en què hi ha *convencions* que regeixen la mena d'acte que fem. Imaginem, ara, la situació en què un nuvi, durant la cerimònia oficial de la boda, es demanat per l'autoritat que té el poder de certificar el casament si accepta la Maria com a la seva legítima esposa. La resposta 'Sí, accepto' sembla ser un acte d'acceptació que té conseqüències que, a primera vista, cap descripció del món no pot tenir. Per l'emissió d'aquesta oració en el context adequat la persona es casa, i, en fer-ho, adquireix unes certes obligacions. O imaginem el cas en què algú perdona un altre, tot dient 'Està bé, no es parli més, et perdono'. En emetre aquestes paraules, la persona ha perdonat. És difícil argumentar que en aquests dos casos el parlant ha descrit el món (o els seus estats mentals) i que certs aspectes del context determinen les conseqüències que pertoquen als actes de casar-se o perdonar. Pel contrari, sembla bastant obvi que l'agent no tracta de descriure res i que en dir aquestes paraules es casa o perdona, ateses certes condicions com ara que no es forçat a dir el que diu, que té ús ple de raó, que sap el que fa...

Part d'aquesta discussió té connexions amb l'epistemologia. Ha estat típic, tant de l'empirisme clàssic com del neo-positivisme, insistir que el significat del llenguatge deriva de les seves connexions amb l'experiència, i que, en darrer terme, l'única connexió intel·ligible és la de descriure-la. La idea que el significat de qualsevol oració són les seves condicions de veritat, o, àdhuc, les seves condicions de verificació, és una de les maneres en què s'ha expressat aquesta concepció. En contra d'això, molts filòsofs del llenguatge contemporanis defensen que fer enunciat és només una de les moltes coses que es poden fer amb el llenguatge. Perdonar, suggerir, demanar, prometre, donar les gràcies, disculpar-se, felicitar, ordenar... són altres. No sembla possible dir que aquests actes són veritaders o falsos en el sentit en què ho seria una descripció del món. Poden ser més o menys afortunats, i ser-ho en formes i maneres diferents.

13.2. Emissions realitzatives

La reflexió filosòfica contemporània sobre els actes de parla es basa en l'obra del filòsof anglès J. L. Austin (1911-60), principalment en la sèrie de conferències *How to do Things with Words* i en el breu article "Performative Utterances".¹ Abans de descriure amb més detall la seva teoria cal fer una advertència important. En totes dues obres, Austin comença criticant la idea que la funció única del llenguatge sigui la de descriure el món. I posa exemples d'actes de parla que no són el que ell diu 'emissions constatatives'. Actes de parla en què el parlant no diu quelcom vertader o fals. Utilitza el neologisme 'performative', que traduirem per 'realitzatiu', per referir-se a la categoria general d'aquests actes de parla que no són constatatius. Però el lector atent pot descobrir després que aquesta manera d'establir la diferència no és més que una estratègia pedagògica. Les emissions constatatives, així ho reconeix Austin al final de tots dos treballs, no s'han d'oposar d'aquesta manera a les realitzatives. Descriure el món és una de les coses que podem fer amb el llenguatge. En fer un enunciat, en dir que les coses són de tal i tal manera estem fent un acte de parla. Descriure és fer una acció. I té condicions de fortuna i infortuni com tenen moltes altres accions.

Una emissió realitzativa no és, segons Austin, merament emetre certes paraules. Per perdonar-te, per ordenar o per casar-me, no hi prou amb pronunciar unes certes fórmules

¹ Hi ha versió castellana de totes dues: *Cómo hacer Cosas con Palabras*, Ed. Paidós, 2004. "Emisiones Realizativas" en el seu llibre *Ensayos Filosóficos*, Alianza Editorial, 1989.

rituals i seguir unes certes convencions. El context ha de ser el context adequat. La persona que les emet ha de tenir el tipus de posició institucional que, en aquell context, li permet fer l'acte. Jo no puc ordenar-te res si no tinc cap mena d'autoritat sobre tu. Hi ha un altre mena de defectes possibles, però. Imaginem algú que comet perjuri. Ha jurat que p, tot i que sap que no p. Ara bé, tot i que és obvi que el qui comet perjuri jura, també és obvi que hi ha alguna mena de defecte en el seu acte. Una mena de defecte, diferent, per exemple, del defecte que incorpora l'emissió 'accepto la Maria com a legítima esposa' dita en la cuina de casa meva mirant el gat. En el cas del jurament insincer, hi ha jurament. En l'altre cas, el defecte fa que l'acte de casament no arribi a produir-se. Per suposat, també pot donar-se el cas que algú emeti una fórmula associada convencionalment a l'acte de jurar o d'informar i que, no gensmenys, el seu acte incorpori un defecte tal que el jurament o l'informe no arribin a produir-se. Les nostres intuïcions sobre l'àmbit precís d'aquesta mena de defecte poden dependre de compromisos molt generals en filosofia del llenguatge. Pensem, però, en un cas relativament clar. Si et dic que demà plourà o et juro que demà va ploure i alhora afirmo que jo no ho crec. És viciós fer un informe o un jurament quan no es creu el que es diu o es jura. Però, encara, s'ha fet un informe o un jurament. Pel contrari, no es fa seriosament un informe que p, o no es jura seriosament que p és el cas si es fa explícit, al mateix tems, que no es creu que p.

Així, doncs, els diferents actes de parla són accions que tenen diferents tipus de condicions d'infortuni. Austin diu que l'acte és *nul* –no arriba a ser un acte del tipus corresponent– quan no se segueix completament el procediment convencional que volem utilitzar en la nostra emissió, o quan les circumstàncies no són les que permeten emprar aquesta mena de procediment: per exemple, tractar de casar-se emetent una oració en front del gat a la cuina de casa nostra. Un altre infortuni dels actes de parla és el que Austin denomina *un abús de procediment*: hi ha actes que perdrien la seva funció si se sabés, per exemple, que el parlant no té determinades intencions, o no té determinats sentiments: la institució de la promesa depèn crucialment del fet que podem atribuir als qui prometen la intenció de complir les promeses. Això fa que, encara que el defecte no cancel·li l'acte, sigui defectuós prometre sense tenir la intenció de complir la promesa. De la mateixa manera, és defectuós felicitar algú quan el seu èxit només ens ha produït ressentiment. O fer una afirmació tot sabent que el que diem és fals.

Segons Austin, hi ha una diferència entre explicitar el tipus d'emissió realitzativa que hom executa i descriure-la. Si un àrbitre de futbol mostra la targeta vermella a un jugador en el context d'un partit normal, l'està expulsant. Abans de la institució de les targetes, els àrbitres estaven obligats a decretar l'expulsió fent un acte de parla de la forma "l'expulso!". Aquest ús del verb 'expulsar' en primera persona fa explícit el tipus d'emissió realitzativa. En aquest context, és la manera que segueix l'àrbitre per executar l'acte d'expulsió. Si un jugador tenia dubtes sobre qui havia estat expulsat podia demanar a l'àrbitre, i aquest li podia aclarir: 'sí, l'he expulsat'. Aquest ús del verb 'expulsar' és una manera de descriure l'acte d'expulsar. No és, en sí mateix, executar ni fer explícit l'acte d'expulsar. En cap sentit, però, hi ha una manera estàndard de fer explícit el tipus de realitzatiu, ni és necessari utilitzar una fórmula explícita. Podem donar ordres sense utilitzar el verb 'ordenar', per exemple dient 'tanca la finestra!'. En aquest cas, és el significat convencional del mode indicatiu el que marca el tipus de realitzatiu. Més complicat encara és el cas en què podem demanar la sal tot fent una pregunta, 'podríeu passar-me la sal?' o el cas en què podem demanar perdó tot dient que ho sentim, etc... Tot i això, Austin pensa que és possible fer una llista dels que anomena 'verbs realitzatius explícits', verbs que emprats en la persona i temps adequats, normalment la primera persona del present d'indicatiu, fan explícit el tipus de realitzatiu que s'està executant en fer l'emissió que

s'està fent: prometre, jurar, suggerir, descriure, ordenar, censurar, felicitar... En qualsevol cas, Austin reconeix que no tots els tipus d'emissió realitzativa han desenvolupat verbs explícits. Per exemple, podem maleir emetent 'et maleeixo', però no sembla propi tractar d'insultar dient 't'insulto'. En el cas de les afirmacions o els enunciats es completament anòmal utilitzar el verb realitzatiu explícit. Diem normalment 'Fa bon dia' enlloc de 'Afirmo que fa bon dia'. Això, però, no implica que els actes d'afirmar no siguin emissions realitzatives. Com hem dit, Austin comença, tant en *How to do Things with Words* com en "Performative Utterances", contraposant els constatatius amb els realitzatius. En tots dos casos, però, aquesta és només una estratègia dialèctica. Constatar, descriure, i afirmar són actes de parla.

13.3. Força il·locutiva

Hi ha, per tant, uns determinats actes de parla en què la veritat sí ocupa un lloc especial com a condició de la seva fortuna i del seu infortuni. Austin va més enllà i considera que quelcom semblant a aquesta relació de representar el món que permet que els constatatius puguin ser avaluats com a vertaders o com a falsos també és present en els altres tipus d'actes de parla. Una ordre no és vertadera o falsa. No té condicions de veritat. Té però condicions de satisfacció: té contingut en la mesura en què està determinat que un cert estat de coses ha de comptar com un estat del món que satisfà l'ordre. De fet, Austin defensa que hi ha un sentit de 'contingut' en què l'ordre 'tanca la porta!' i la descripció 'la porta està tancada' tenen un contingut comú. El fet del món que determina la satisfacció de la primera i el fet del món que determina la veritat de la segona són el mateix. Aquest contingut és normalment descrit com el *contingut locutiu* dels actes de parla. (Encara que no tingui massa importància, cal remarcar que, seguint la terminologia que emprà el propi Austin en *How to do Things with Words*, l'aspecte locutiu del acte de parla incorpora més elements que els que ara considerem). Seguint aquesta terminologia, l'aspecte locutiu dels actes de parla es contraposa al seu aspecte il·locutiu, o *força il·locutiva*. L'afirmació i l'ordre anteriors tenen el mateix contingut locutiu i es diferencien en la seva força il·locutiva. La majoria dels actes de parla involucren, segons Austin, aquest dos components.

Hem d'evitar la temptació de pensar que aquesta diferència que fa Austin és trivialment vertadera. La discussió interessant és la de si, per tot el que diu ell diu, és obvi que la suposada força il·locutiva no pot ser explicada en termes del que seria, segons ell, contingut locutiu. Considerem una ordre, per exemple, expressada utilitzant el mode verbal imperatiu: 'vine a casa a dinar!'. L'objecció fonamental a la doctrina d'Austin seria que, en principi, no sembla impossible trobar candidats en indicatiu que expressin el mateix contingut: emissions com ara 't'ordeno que vinguis a casa a dinar', que haurien adquirit el seu significat per l'associació amb altres expressions suposadament descriptives encara més bàsiques, com ara 'vull que vinguis a casa a dinar'. Ja hem dit que per a Austin, en aquests casos, l'indicatiu en primera persona no descriu cap mena d'acte, sinó que fa explícita la força de l'emissió. Això, però, es podria dubtar. Es podria dir, per exemple, que en aquests exemples, al menys, es fa una afirmació sobre el que la persona que parla vol que faci l'altre, o sobre el que li ordena de fer. Una vegada donat aquest pas, semblaria fàcil argumentar que és part del significat dels marcadors del mode imperatiu la seva associació amb el que signifiquen expressions com ara 'vull que...' o 't'ordeno que...' i el tipus d'autoritat rellevant del parlant. La força seria un subproducte del contingut locutiu de certs verbs, els verbs que segons Austin, emprem per fer-la explícita.

Quin podria ser l'argument últim en aquesta mena de discussió? Possiblement, qualsevol defensa de la tesi d'Austin sobre el caràcter irreductible de la noció de força il·locutiva s'haurà de basar en la diferència fonamental entre les condicions d'èxit dels enunciatius i les condicions d'èxit dels actes de parla que no són constatatius. Considerem, per exemple, el cas de les ordres. La institució d'ordenar és possible perquè té condicions d'execució afortunada que semblen irreductibles a les de qualsevol mena de descripció del món. Les condicions d'execució afortunada, ho hem vist, no són les condicions de satisfacció. Jo puc ordenar-te que vinguis demà a dinar i tu pots no fer-me el més mínim cas. Tot i això, és perfectament possible que jo t'hagi donat impecablement una ordre. Sembla prou evident que el tipus de consideracions que hem de tenir en compte per decidir si ha hagut cap defecte en la meua ordre no són les que tindríem que avaluar per decidir si he aconseguit fer una descripció del meu desig, o de la meua necessitat, que vinguis a dinar. Per exemple, és típicament desafortunat fer una ordre sense tenir la intenció d'aconseguir que, aquell a qui va dirigida, actuï per a la satisfacció de l'ordre. Pel contrari, el que és típicament desafortunat en una descripció (encara que sigui la descripció dels desigs o necessitats de qui parla) és no tenir la intenció de fer que l'interlocutor es formi una creença. Les emissions lingüístiques són accions intencionals. Els actes de parla tenen la força que tenen en virtut de certes relacions constitutives entre certes intencions i el caràcter afortunat de l'acció. Una manera de veure-ho és considerar que el fet de fer explícit que qui actua no té les intencions corresponents alteraria el tipus d'acció. Això no vol dir, òbviament, que, en termes d'Austin, l'absència d'aquesta intenció impedeixi la realització del acte corresponent. Jo puc ordenar sense tenir la intenció de produir una certa resposta en tu –però no puc ordenar el mateix si et faig explícit que no la tinc, aquesta intenció. En el primer cas, la meua ordre és desafortunada, en el segon no hi ha, pròpiament, ordre. Jo puc prometre sense tenir la intenció de complir la promesa. No puc prometre fent explícit, al mateix temps, que no tinc cap intenció de complir-la, la promesa. En el primer cas, la meua promesa és desafortunada, en el segon, pròpiament, no hi ha promesa. Si parlem, per exemple, d'aquestes intencions com les *intencions institucionalment associades a un tipus d'acte*, podem dir que prometre i ordenar tenen intencions institucionalment associades que no són les institucionalment associades a cap mena de descripció.

13.4. Intenció i Convenció

Tot i això, hi ha dificultats òbvies en esta manera de defensar la doctrina d'Austin que estan associades a la relació entre el caràcter més o menys convencional dels actes de parla. En els que són altament convencionals ('sí, vull' per casar-se, 'expulsat!', quan un àrbitre expulsa un jugador) sembla clarament delimitades les condicions d'èxit de l'emissió, i per tant el tipus de força il·locutiva. Si dic 'hi aniré', pot no estar tan clar si el que dic és una promesa o una predicció sobre el futur. Austin ens diu que és per això que el llenguatge ha desenvolupat el mecanisme d'explicitació de la força mitjançant els verbs explícitament realitzatius ('hi aniré, ho prometo'). Tornem, però, a l'exemple amb què començàvem aquestes notes. Dic que tinc fred per fer que el meu company tanqui la finestra. Quina diferència hi ha entre descriure que tinc fred per aconseguir no sols que el meu company cregui que tinc fred sinó, a més, que tanqui la finestra i demanar-li, sense utilitzar un realitzatiu explícit, que tanqui la finestra? Per respondre aquesta qüestió cal fer una distinció crucial, que Austin no va elaborar amb detall. El seu model preferit de força il·locutiva és el d'actes de parla altament convencionals. Hi ha una convenció establerta prèviament segons la qual emetre certes paraules en un cert context és casar-se, o expulsar un jugador. Però la majoria dels verbs realitzatius explícits no adquireixen el seu

significat per aquesta mena de convenció pre-existent. En el cas que ens ocupa, el cas en què li demano al meu company que tanqui la finestra sense utilitzar el realitzatiu explícit, sembla que el que determina que el meu acte és un acte de demanar és un assumpte de tenir certes intencions comunicatives quan empro les paraules que empro. Tracto que el meu interlocutor reconegui aquestes intencions. Es tracta del que es pot caracteritzar com intencions reflexives, i la seva anàlisi clàssica es troba en l'obra de Grice². Part del que és intentat és que el propi contingut intentat sigui reconegut per l'interlocutor, i reconegut sobre la base que és el contingut intentat.

Austin no va parar la deguda atenció a la diferència entre el cas en què la força il·locutiva és determinada per convencions preestablertes i el cas en què és determinada pel tipus de reconeixement mutu d'intencions que Grice va analitzar. Els actes de parla bàsics es caracteritzen per exhibir típicament aquest fenomen. Allò que intenten és intentat mitjançant el reconeixement mutu d'una sèrie d'intencions. Això no passa en les altres accions intencionals. Si tracto d'anar a Barcelona tot agafant un tren a Girona, l'agafar un tren a Girona no involucra intentar que sigui reconeguda d'una manera especial la meua intenció d'anar a Barcelona. Strawson³ va argumentar que és un error considerar els casos en què els actes de parla són moviments convencionals en institucions (una boda, un partit de futbol) com a casos bàsics. Sembla difícil no donar-li la raó. La gran part dels nostres actes de parla no determinen la seva força il·locutiva per seguir una convenció preestablerta, sinó utilitzant el mecanisme del reconeixement mutu d'intencions. Això és una objecció òbvia per aquells desenvolupaments de les idees d'Austin que han tractat d'explicar el procés de determinació de les forces il·locutives tot apel·lant a la idea d'unes regles constitutives que regeixen l'ús dels marcadors convencionals de força il·locutiva (verbs explícitament realitzatius o els modes verbals). És un fet que no ens cal usar aquest marcadors. I tenint, com tenim, una explicació griceana per a aquesta mena d'usos, no sembla raonable explicar-los per l'existència prèvia de marcadors convencionals.

S'ha de dir que una explicació griceana de la determinació de la força il·locutiva no ha de deixar de banda la idea del significat convencional. Sigui quin sigui l'anàlisi última de les convencions lingüístiques, aquest és un ingredient fonamental a l'hora de determinar la força il·locutiva. Aquesta relació no és, però, la que tenen a la ment els defensors de la idea que hi ha unes convencions que regulen la determinació de la força, en el mateix sentit en que hi ha unes convencions que regulen el significat convencional de les paraules. Hi ha dues qüestions diferents aquí. Una és la de si mecanismes griceans, basats en una completa xarxa d'intencions que han de ser reconegudes, poden explicar l'existència del significat convencional de les paraules. Una altra, es la de si, suposant aquest significat convencional, podem explicar per aquestes convencions els mecanismes de determinació de la força. Moltes de les coses que diu Austin semblen apuntar en aquesta direcció, com ho fan les tesis de Searle sobre les convencions constitutives de la força il·locutiva⁴. Això sembla incorrecte. És més natural explicar molts casos de determinació de la força en termes, per exemple, de la idea griceana d'implicatura conversacional. I per tant, per un procés que utilitza el fet que les paraules

² El seus articles més rellevants per a aquesta qüestió es troben en *Studies in the Way of Words*, Harvard University Press, 1989. Per veure amb més detall les doctrines de Grice sobre les intencions reflexives, convé consultar el mòdul corresponent a Grice.

³ Strawson, P.F., "Intention and Convention in Speech Acts", en el seu *Logico-Linguistic Papers*, Methuen, 1971.

⁴ Searle, J. *Speech Acts*, Cambridge University Press, 1969.

tenen un significat convencional i determinen una força il·locutiva que no és part d'aquest significat convencional o que és completament diferent de la que semblaria determinada per aquest significat. Literalment, 'pots donar-me un got d'aigua?' és una pregunta. Però podem explicar perfectament com, en un context ordinari, l'acte d'emetre aquestes paraules esdevé un acte de demanar. Hi ha una implicatura conversacional. Seguint l'anàlisi de Grice, podem explicar la manera ordinària d'entendre l'emissió d'aquestes paraules com una petició. La interpretació raonable del fet que algú faci una pregunta la resposta a la qual és reconegudament òbvia ('Per suposat, puc donar-te un got d'aigua') és que no està interessat en informació relativa a la meua capacitat de donar-li un got d'aigua. Com tot això és coneixement mutu, qui les emet intenta que l'oient interpreti la pregunta com a expressió de les intencions constitutives d'un acte de demanar, i interpreti que aquesta és la intenció de qui parla. Per a aquesta mena d'anàlisi, sembla fàcil acceptar que l'acte de parla és una petició, malgrat el fet que els mecanismes convencionals que són utilitats no són els de demanar.

Algú podria dir que, en aquest cas, la fixació de la força és fa per un mecanisme tan universalment acceptat i reconegut que ha instaurat de fet una convenció. És o no una convenció, per exemple, que en anglès es demana disculpes tot dient 'I am sorry'? Quan aprenem anglès, no se'ns diu que aquesta és la manera convencional de demanar perdó en anglès? No ens cal tenir intuïcions sòlides respecte a quan una regularitat en la manera d'entendre certs tipus d'emissions esdevé una convenció. Si diem que fer determinades preguntes és la manera convencionalment acceptada de demanar certes coses, no hem guanyat res que pugui justificar la idea que els mecanismes determinants de la força han de ser convencionals. Doncs la força està igualment determinada, per mecanismes semblants, en situacions en què no hi ha cap temptació a dir que ha estat instaurada cap convenció, situacions en què, per exemple, no hi ha cap història d'ús regular dels mecanismes conversacionals que expliquin la determinació de la força. Per exemple, en un context determinat, un pare pot ordenar-li a un fill que ha de venir a sopar recordant-li un fet: 'vindrà la teva àvia!', o 'si no véns, no podràs veure la teva germana'. En cap sentit legítim de 'convencional' es pot dir que recordar aquests fets és una manera convencional d'ordenar. Hi ha una història griceana de com, en un context determinat, emetre aquestes paraules és ordenar.

S'ha de tenir em compte que les anteriors reflexions són compatibles amb la idea que, en emetre unes paraules, realitzem, alhora, diferents actes il·locutius. Si algú aconsegueix donar una ordre recordant el fet que l'àvia vindrà a sopar, no hi ha cap motiu per negar que, en informar de determinat fet, ha donat una ordre. És a dir, ha informat i ha ordenat. En primer lloc, aquesta possibilitat de fer alhora accions diferents no és tan estranya com podria semblar i és constitutiva de moltes accions intencionals. En caminar pel carrer, estic anant a l'estació. En batre els ous, estic fent una truita. A més, en el cas que ens ocupa sembla obvi que l'acte de parla respecta alhora els requeriments constitutius de l'acte d'informar i els de l'acte d'ordenar. I si el pare ordena al fill que vingui a sopar, tot recordant-li que vindrà a sopar l'àvia, no podria aconseguir donar l'ordre si no aconseguís fer un informe. Imaginem que l'acte exhibeix un dels defectes típics que cancel·len l'acte d'informar. Per exemple el pare diu que vindrà l'àvia però que ell (el pare) no ho creu. No hi ha, en aquest cas, un informe seriós. I això fa que, en aquest cas, no s'acabi donant cap ordre. És part de l'estructura del cas que en ell, el parlant aconsegueix donar una ordre, en fer un informe.

13.5. Il·locutiu –Perlocutiu

El fet que Austin insistís tant en els actes de parla estrictament convencionals està vinculat amb la seva doctrina sobre els defectes que pot tenir un acte de parla putatiu. S'ha de seguir una convenció d'una manera adequada i completa per tal que es pugui dir que el acte s'ha realitzat. Com hem vist no hi ha motius per acceptar aquesta tesi. Moltes vegades, els defectes que cancel·len l'acte no es poden descriure com violacions de convencions. Hi ha també, segons Austin, altres defectes dels actes de parla que no els cancel·len, tot i que els fan desafortunats. No és afortunat fer una afirmació que el parlant sap que és falsa. O prometre sense tenir la intenció de complir la promesa. En aquests casos, l'infortuni no impedeix que s'hagi afirmat o s'hagi promès. Si un acte de parla d'informar o prometre ha estat efectuat, certes intencions del parlant han estat satisfetes. El parlant ha aconseguit expressar una determinada força il·locutiva amb un determinat contingut. Per exemple, en el cas de la promesa, el parlant ha expressat, entre altres coses, la seva intenció de fer certes coses –pensem, per exemple, que no hi hauria promesa si algú expressés al mateix temps que no té intenció de complir-la. Austin afirma que hi ha molts efectes típics de l'acte de parla que no estan constitutivament vinculats a la seva força: per exemple, en el cas d'una afirmació, que l'oient em cregui, o en, el cas d'una ordre, que l'oient es formi la intenció de fer el que se li ordena. En un cert sentit, el que diu Austin pot semblar obvi: no depèn del parlant la consecució d'aquesta mena d'efectes. Tot actuant de certa manera, jo puc garantir que et dic una cosa, jo no puc garantir que et convenço que el que dic és cert. És per això, semblaria, que no pot haver realitzatius explícits com ara: 'et convenço'. A aquesta mena d'efectes, Austin els denomina 'efectes perlocutius'.

Una primera dificultat és que alguns dels efectes que Austin *no* considera pròpiament perlocutius tampoc no depenen del que el parlant pot garantir per la seva actuació. Sembla que no t'he donat una ordre si tu no has entès les meves paraules, o si no les has pogut escoltar. O, més clarament encara, si tu no estàs en la situació de *poder* entendre-les o escoltar-les. Per tant, el criteri de distinció entre el que és il·locutiu i el que és perlocutiu no pot estar vinculat només al que pot garantir el parlant en actuar com actua, perquè certs aspectes il·locutius depenen de la manera en què els altres reaccionin, o de la seva situació. Aleshores, hauríem de considerar l'altre criteri que sembla seguir-se de la manera en què Austin estableix la diferència: la cerca dels efectes perlocutius no és essencial a l'acte de parla *qua* acte de parla amb una determinada força il·locutiva. Això semblaria funcionar en els actes de parla altament convencionals, però seria manifestament contradictori en els actes de parla comunicatius. Certament, un efecte perlocutiu que Pere cerca quan es casa amb la Maria pot ser el d'empipar la seva mare. Aquest efecte, si es que és un defecte, sembla completament extrínsec a la institució del matrimoni. Una prova és que, donades les condicions adequades, pronunciar certes paraules és casar-se, encara que qui es casa manifesti les més estranyes intencions amb les quals es casa. Per a Austin, un efecte perlocutiu de l'acte d'informar es convèncer algú. Sembla difícil acceptar que aquest efecte és extrínsec a la institució d'informar en el mateix sentit. Típicament qui fa afirmacions, expressa també la seva intenció de tractar de convèncer el seu interlocutor. O pensem en el cas en què el pare dóna l'ordre i expressa, alhora, que no té cap intenció d'aconseguir que l'ordre sigui obeïda. El fet que una ordre produeixi la intenció de obeir-la és per a Austin un efecte perlocutiu de l'acte de parla. I, de nou, sembla estrany una anàlisi de la força que ignori completament la connexió entre ordenar i tractar de produir aquesta mena d'efecte. Aquesta connexió ha de ser preservada per qualsevol anàlisi versemblant sobre els processos de determinació de la força il·locutiva. Per tant, hauríem de concloure que la distinció d'Austin entre la força il·locutiva i els efectes perlocutius amaga tipus diferents de distincions. I que aquesta

confusió està vinculada amb la seva obsessió per considerar els actes altament convencionals com el millor model per als actes de parla.

• EXERCICIS

1) Donar 3 exemples de realitzatius explícits que no apareguin en el text.

2) Descriure una situació en què:

- a) S'ordena, en fer una pregunta.
- b) Es fa una advertència, en fer una afirmació.

3) Descriure alguna deficiència en un acte putatiu de preguntar que cancel·lés la força il·locutiva de preguntar.

4) Quina diferència hi ha, segons Austin, entre els usos de 'demanar' i 'persuadir' en primera persona del present d'indicatiu?

5) Tracteu d'analitzar la força il·locutiva pròpia del suggerir en termes de les intencions que ha de manifestar aquell qui fa un suggeriment.

• LECTURA

Lectura proposada: J. L. Austin: "Emisiones realizativas" al seu, *Ensayos Filosóficos*, Alianza Editorial, Madrid, 1989.

Qüestionari

- (1) Expliqueu quina crítica fa el "moviment de l'ús del llenguatge" al "moviment verificacionista".
- (2) Poseu dos exemples propis d'emissions realitzatives.
- (3) Com contrasta Austin les emissions realitzatives amb els informes?
- (4) Quina objecció presenta Austin a la idea que quan X diu: 'Prometo ser allà demà', X està merament fent un registre verbal d'un acte intern? Quina és la intuïció que hi ha a la base de la seva objecció?
- (5) Mostreu amb un exemple propi la idea d'Austin de com les emissions realitzatives poden tenir implicacions vertaderes o falses sense que amb elles es digui res que sigui susceptible de ser vertader o fals.
- (6) Comenteu, amb exemples propis, les dues regles que determinen si una emissió realitzativa és satisfactòria o no (si es produeix una fallada o no).
- (7) Descriviu, amb exemples, les regles que prevenen dels abusos.
- (8) Comenteu perquè Austin distingeix els abusos dels defectes i les obstruccions. Penseu en quina mena d'efectes tenen respecte a la realització de l'acte que es pretén amb l'emissió.
- (9) Proposeu un exemple propi, com el del vaixell "Generalísimo Stalin", en el qual hi hagi més d'una manera de fer veure que l'emissió és insatisfactòria (hi ha una fallada).
- (10) Expliqueu què és una emissió realitzativa explícita i quin és el criteri gramatical per distingir les emissions realitzatives que considera Austin.
- (11) Quina explicació proporciona Austin de per què hem desenvolupat verbs realitzatius explícits en el nostre llenguatge?
- (12) Exposeu, amb un exemple propi, la distinció que fa Austin entre *explicitar* quin acte es realitza i *enunciar* quin acte es realitza.
- (13) Poseu algun exemple propi com 'Ho sento' respecte el qual no estigui clar si l'emissió és realitzativa o no.

- (14) Expliqueu les raons que ofereix Austin que mostren el caràcter dubtós del seu contrast entre emissions realitzatives i emissions enunciatives.

• REFERÈNCIES

• BIBLIOGRAFIA

Bibliografia Bàsica.

Austin, J.L. *Cómo hacer Cosas con Palabras*, Ed. Paidós, Barcelona, 2004.

García Carpintero, M. *Las Palabras, las ideas y las cosas*, Ed. Ariel, Barcelona, 1996. (Especialment, capítols XIII i XIV).

Pérez Otero, M. *Una aproximació a la filosofia del llenguatge*. Edicions de la Universitat de Barcelona, 2001. (Especialment, capítol VIII).

Valdés, L. (compilador). *La búsqueda del significado*, Ed. Tecnos, Madrid, 1995. (Especialment, capítol V).

• LLOCS WEB

Breu exposició de les principals aportacions d'Austin:

<http://www.philosophypages.com/ph/aust.htm>

Explicació dels conceptes clau en l'obra d'Austin:

<http://www.sou.edu/English/Hedges/Sodashop/RCenter/Theory/People/austin.htm>

Entrada a la *Stanford Encyclopedia*:

<http://plato.stanford.edu/entries/austin-john/>

Dades biogràfiques:

<http://www.answers.com/topic/j-l-austin>

Dades bibliogràfiques completes i estudis sobre Austin:

<http://sun3.lib.uci.edu/%7Escctr/philosophy/Austin/>

